ಎಂ.ಜಿ. ಚಂದ್ರಕಾಂತ್ ಮತ್ತು ಎಂ.ಜಿ. ನಾಗರಾಜ್*

ಕೊಡಗಿನ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳು

ದೇವರ ನೆಲೆ ಅಥವಾ ದೇಗುಲಕ್ಕೆ ಇರುವ ಕಾಡು, ದೇವರ ಕಾಡು ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಥೂಲಾರ್ಥ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಸ್ವಯಂಪಾಲನೆ ಗ್ರಾಮೀಣರಿಗೆ ಉಂಟು. ಈ ಕಾಡುಗಳು ಗ್ರಾಮದ ನಡುವೆ ಅಥವಾ ನೆರೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ದೇವರ ಕೆರೆ ಅಥವಾ ತೊರೆ, ಹಾಗು ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸನಿಹದಲ್ಲಿ ಇವು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ದೇವ ನೆಲೆ ಇರುವ ಕಾಡು ಇರುತ್ತದೆ. ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇಂದೂ ಇವು ಉಳಿದು ಬಂದಿರುವುದೇ ಅಲ್ಲಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಅಲ್ಲಿನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಈ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ವೈದ್ಯ, ಪರಿಸರ ನಿರ್ಮಾಲಿನ್ಯ ಹಾಗು ಸಮತೋಲನ, ವ್ಯವಸಾಯತಂತ್ರ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕತಂತ್ರಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಅಳವಡಿಕೆಯ ಅರಿವಿದ್ದೋ, ಇಲ್ಲದೆಯೋ ಈ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣ ಬರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಕಾಡು, ಕೆರೆ-ತೊರೆ, ಕಾಯುವ ದೈವ ಇವುಗಳ ತ್ರಿಕೂಟ ಸಂರಚನೆ ಇಲ್ಲಿ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷಾರಾಧನೆ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನ. ಸೈಂಧವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ (seals) ದೊರೆತಿರುವ ಪಶುಸಮೂಹ, ಸಪ್ತ ಮಾತೃಕೆಯರ ಸಹಿತವಾದ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದೊಳಗಣ ಕೊಂಬಿನ ಶಿರೋವೇಷಧಾರಿ ಮಾನುಷಾಕೃತಿ ದುರ್ಗೆಯ ಪ್ರತೀಕ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.[1] ಅದನ್ನು ರುದ್ರಪಶುಪತಿ ಎನ್ನುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ. ಇತಿಹಾಸ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರಿಗೆ ಪವಿತ್ರ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಅವರ ಶಿರಕ್ಕೆ ಗಿಡದೆಲೆಗಳ ಅಲಂಕಾರವಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. 'ಅಭೀಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಯ ವೃಕ್ಷ'ಗಳೆಂಬ ಪೂಜಾವೃಕ್ಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಗ್ರಂಥಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆಲದಮರದ ದೇವತೆಗೆ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದ ರಾಜಕುಮಾರರನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಜಾತಕ ಕತೆಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೂ ಪುರಾಣಗಳ ರೀತ್ಯಾ ಶಿವಪಂಚಾಯತನ, ನಕ್ಷತ್ರವನ, ನವಗ್ರಹವನ, ರಾಶಿಚಕ್ರವನ, ವ್ರತವನ, ಸಪ್ತರ್ಷಿವನ, ಅಶೋಕ ವನ, ಕದಂಬ ವನ ಎಂಬ ಪವಿತ್ರ–ದೇವತಾ ಕಾಡುಗಳ ವಿಂಗಡಣೆ ಇದೆ.[2] ತಮಿಳು ರಾಜರು ತಮ್ಮ ಅರಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಕ ವೃಕ್ಷ

* ನಂ. ೨೨೧, ೬ನೆಯ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ರಾಜಾಜಿನಗರ ೬ನೆಯ ಬ್ಲಾಕ್, ಬೆಂಗಳೂರು–೫೬೦೦೧೦

1 Aska Parpola : 'The fig diety Seal' from Mohenja-daro : its iconography and inscription', paper read at 10th Internaional conference of south Asian Archca logists, July 1989, P. 14.

2 Sacred Plants : A study by A.N. Yellappa Reddy others, Karnatnka forest Department, 1988, P. 55-66 AND M.G. Chandra Kanth, J.K. Gillers, V. Gowramma M.G. Nagaraja : Temple forests in India's forest devolopment, Agro foresty system 11 : 1990 Netherlands, P. 200

ಗಳನ್ನು ನಗರ ರಕ್ಷಕ ದೇವತೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನೆಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಗಳಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೩೨೧-೨೯೬ರಲ್ಲಿಯೆ ಕೌಟಿಲ್ಯನು ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದ ; ರಾಜ್ಯದ ಅವಶ್ಯ ಕತೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಶಕ್ತಿವರ್ಧನೆಗಾಗುವಂತೆ ಅರಣ್ಯಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದ.[3] ಕೊಡವರ ಮೂಲಪುರುಷ ಕದಂಬ ವಂಶದ ಚಂದ್ರವರ್ಮ ಎನ್ನ ಲಾಗಿದೆ ; ಕದಂಬ ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಕದಂಬ ವೃಕ್ಷದ ಕಾರಣ ಹೆಸರು ಮೂಡಿತು ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ, ಸಂಬಂಧಗಳ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿವೆ ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಕೊಡಗಿನ ಜನಪದ-ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಆಚರಣೆಗಿರುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಬೆಟ್ಟಯತ್‌ನಾಡಿನ ಕೈಕೇರಿ ಬಳಿಯ ಕುಂದ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತವರು ಮುಂಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ಗಿಡದೆಲೆಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ 'ಬೆತ್ತಲೆ ಕಳಿ' ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಕುಮಟೂರು ದೇವರ ಕಾಡಿನ ದೇವತೆಯ (ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ) ಬಳಿ ಕೆಂಬಟ್ಟಿ ಹರಿಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಲೆಯವರೆವಿಗೂ ಗಿಡದೆಲೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹರಕೆ ಕುಣಿತ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ರುದ್ರಗುಪ್ಪೆಯ ಪಾರಣಮಾನಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಮೈಗೆಲ್ಲ ಹುಲ್ಲು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಡುವ 'ನಗ್ನ ಹುಲ್ಲುಭೂತ' ಗಾಳಿಬೀಡಿನ ಭದ್ರಕಾಳಿ ದೇವತೆಯ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಗೆ ಹುಲ್ಲುಹಗ್ಗ, ತಲೆಗೆ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೊಂಬು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಆಡುವ 'ಬೇಡು ಆಟ', ಆರಮೇರಿಯ ಕೆಂಬಟ್ಟಿ ಹರಿಜನರು ಹುತ್ತರಿ ಕೋಲಾಟದ ಮರು ದಿನ ಮೈಗೆ ಬಾಳೆ ತರಗುಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಆಡುವ ಆಟ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಚೀನ ವೃಕ್ಷ ಆರಾಧನೆ-ಆಂಗ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಪಳಯುಳಿಕೆಗಳೆಂದು ಇಂದು ತೋರಿ ಬರು ತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಕೊಡಗು ಸಂಬಂಧದ ಒಬ್ಬ ಮೂಲ ಪುರುಷನಿಗೆ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಜತನಗೊಳಿಸುವ, ವೃಕ್ಷಗಳ ದೇವನೆಲೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಪರಂಪರೆ ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರತಿಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂತಾಗಿ ವಿಶೇಷವೆನಿಸಿರುವ ಇಲ್ಲಿನ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ನಿರ್ವಹಣಾ ನಿಯಮ, ವರ್ಗೀಕರಣ, ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳತ್ತ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿನ ಮರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರೇ ಸ್ವತಃ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಗಳೆಂದರೆ : ದೇವರ ಕಾಡಿನ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯ ಬಾರದು. ಬಿದ್ದ ಮರಗಿಡದೆಲೆಗಳು ಅಲ್ಲಿನ ಸಸ್ಯಗಳಿ ಗೆಲ್ಲ ಎಲೆಗೊಬ್ಬರವಾಗಬೇಕು. ಒಣಗಿ ಬಿದ್ದ ಅಥವಾ ಮಳೆಗಾಳಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮರಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗೆದ್ದಲು ಹಿಡಿಯಲಿ ತೆಗೆಯಬಾರದು. ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿನ ರೆಂಬೆಕೊಂಬೆ ಮುರಿಯಬಾರದು. ಯಾವ ಗಿಡ, ಪೊದೆಯನ್ನೂ ಉರುವಲಿಗೆ ಬಳಸಬಾರದು. ವಾರ್ಷಿಕ ಹಬ್ಬದಾಚರಣೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ತುಲಾ ಸಂಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ 'ಬೊತ್ತು' (ಬಿದಿರು ಕೋಲು ಅಥವಾ ಕಾಂಡ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಕೈಬಳ ಬಳ್ಳಿ ಸುತ್ತಿಡುವುದು), ಹುತ್ತರಿಯಲ್ಲಿ ಕದಿರು ತಂದು ಇಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. ಹುತ್ತರಿ ಕೋಲಾಟ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಈ ಕಾಡಿನ ಸನಿಹದ 'ಮಂದ್' ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಹೊಸದಾಗಿ ಹರಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಂತೆ ದೇವರ ಕಾಡನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದರೆ 'ತಿರುವಳ'ದ ದೇವರ (ಆವೇಶ ಬಂದವರು) ಆದೇಶದಂತೆ ತಮಗೆ ದತ್ತವಾಗಿರುವ ಬಾಣೆಯ ಎತ್ತರದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯನ್ನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಿಡಬೇಕು ; ಎಲ್ಲರ ಪೂಜೆಗೆ ಅದು ಅನುವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಲು ಬರುವ ಮರ ಒಂದಾದರೂ ಅಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಸುಗ್ಗಿದೇವರ ಬನಗಳಾದರೆ ಸುಗ್ಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಹಬ್ಬ ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಬರುವ ಮರಕ್ಕೆ ಮೂರು ಏಟು ಹಾಕಿ ಕಾಡಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಎಸೆದು ನಮಿಸಿ ಬರಬೇಕು. ಗ್ರಾಮೀ ಣಾದಿಯಾಗಿ ದೇವಚಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ದೇವತಕ್ಕರು, ಬಂಧಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಬಂಧಾರ ತಕ್ಕರು, ಅರ್ಚಕರು ಅಥವಾ ಶಾಂತಿಕಾರರು

3 M.G. ChandraKanth ane JeffRomm : 'Sacred forests, secular forests policies and people's Actions', Natural Resources Journal, New-Mexico 1991, P. 744

ದೇವರ ಕಾಡಿನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೂ ನೈತಿಕ ಹೊಣೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಅರ್ಚಕರು, ವೀರಶೈವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಐರೀರ, ಗೊಲ್ಲ, ಗೌಡ, ಕೆಂಬಟ್ಟಿ ಹರಿಜನ ಸಂಗಡದಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಪದ್ಧತಿ-ದೇವರಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಇರಬಹುದು.[4] ಹೀಗಿದ್ದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ದೇವರ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರ ಕಡಿದರೆ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿ ತಪ್ಪು ದಂಡ ತೆರಬೇಕಿತ್ತು.[5] ಇಂದು ಸಂದರ್ಭ ಹಾಗು ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲವು ರಿಯಾಯಿತಿಗಳೇನೋ ಇವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ, ನೈತಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಅನೇಕ ಕಾರಣ ಗಳಿಂದ ಸಡಿಲವಾದರೂ ಇಂದೂ ಈ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇನೂ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಿರುವುದು ಸಮಾ ಧಾನದ ಸಂಗತಿ. ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗು ಜನತೆ ಬಹುತೇಕ ಕಡೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರೂ ಮುಂದಿನ ಅಪಾಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪಾಲ ನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಗೇತರ ನೆಲೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ದೇವಾರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ತೌಲನಿಕ ಕಲ್ಪನೆ ಒದಗುತ್ತದೆ.

ಕೊಡಗಿನಾಚೆಯ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳು : ಚೈನಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ತಾವೋ ಪೂಜಾ ಗೃಹ ಗಳ ಸುತ್ತಲೂ[6], ಥೈಲಾಂಡಿನಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ[7] ವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸು ತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದಲ್ಲಿ ಜನ್ನಿ ದೇವತೆಗೆ, ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜೋಗ ಮಾಯಿ ದೇವತೆಗೂ[8] ನೇಪಾಳದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರ ಸಂಬಂಧದ ಗುಡಿಕಾಡುಗಳು ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಇವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇಥಿಯೋಪಿಯ, ನೈಜೀರಿಯಾ, ಘಾನಾ, ಸಿರಿಯ, ಹಾಗು ಟರ್ಕಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪವಿತ್ರ ಕಾಡುಗಳಿವೆ. ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ವನಗಳೂ ಉಂಟು.

ಕೇರಳದ ತಿರುವಾಂಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಮೂಲಮನೆಯಾದ 'ತರವಾಡ್'ನ ತೋಟದ ನೈರುತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಸರ್ಪ ಕಾವು' (ನಾಗಬನ-ನಾಗಾರಣ್ಯ)ಗಳು ಪೌರಾಣಿಕ ಉಗಮದ ಕತೆ ಹೊಂದಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ.[9] ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಜುರ್ಲಿ, ಕೊರತಿ, ಶಾಸ್ತ, ಖಡ್ಗೇಶ್ವರಿ ಮುಂತಾದ ದೈವಗಳಿಗೆ ಕಾಡುಗಳುಂಟು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗನ ಕಾಡು, ಚೌಡೀ ಕಾಡು ಹಾಗ ಪಂಜುರ್ಲಿ ದೈವದ ಮೀಸಲು ಕಾಡುಗಳಿವೆ ಜನತೆಯೇ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಜಾಲೀಹಾಳದ ಬಳಿಯ ಹುಲಿಗವ್ವನ ಅಡವಿ, ಅರಹುಣಸಿಯ ಬನದವ್ವನ ಅಡವಿ, ನರಗುಂದದ ಪತ್ರವನ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ಕ್ವಚಿತ್ ಉದಾಹರಣೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಕಾಡನೂರು ಗ್ರಾಮದ ದೇವತೆ ಕರಿಯಮ್ಮನಿಗೆ ಮಠದ ತೋಪು ಇದೆ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ದೇವರ ಕಾಡನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತರೀಕೆರೆ ಸಾಲು ಮರದಮ್ಮನಿಗೆ ಇಂದು ಏಕ ವೃಕ್ಷ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಿದಿರೆಯ ಬಿದಿರಮ್ಮನಿಗೆ ಬಿದಿರು ಕಾಡು ಇಂದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಣಸೆ ಹೊಂಡದ ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವರ ಕಾಡು ಅನ್ವಯಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಉಳಿಸಿ ಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಶೃಂಗಾರ ತೋಟ, ತುಳಸಿ ತೋಟದ ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗು ಸ್ಥಿತಿಗತಿ[10] ಗಮ

---

4 ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ : ಕೊಡವ ಭಾಷಾ ವಾರಪತ್ರಿಕೆ, ಮಡಿಕೇರಿ, ೩-೮-೧೯೯೨, ಪು. ೧೦

5 ಶಕ್ತಿ : ರವಿವಾರದ ರಸಮಂಜರಿ, ಮಡಿಕೇರಿ, ೫-೭-೧೯೯೨, ಪು. ೯

6 N.K. Menzies : 'Frees, fields and people, the forests of China from seventeenth to Ninteeth Century' unpublished ph.D. thesis, University of California 54-56 (1988)

7 Dusit Wechait : 'Buddist Monks and Social forestry in Thailand', Odi, Summer 1990, p. 3

8 Madhav Gadgil and V D Varthak : 'Social Groves of India—A plea for continued conservation' Journal of Bomday Natural History society, Vol. 72, No. 2, p. 315-318

9 Madras Govt. Museum Bulletin, Vol. III, No. 1, Anthropology, 1900, p. 279

10 ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೆಲಗಾವಿ : 'ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೆರುಮಾಳಿಪುರ : ಮರುಶೋಧನೆ', ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ (ಸಂ) ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್, ಸಂ. ೫, ೧೯೯೦, ಪು. ೧೩೭-೧೩೯

ನಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳ ಒಂದು ಕಾಲದ ಹೂ ಕಾಡಿನ ಸ್ವರೂಪ ಇಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಮಠಗಳ ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆವನಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೇವರ ಕಾಡಿನ ಸಂರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಸಾಲದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ೧೯೫೨ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ವೃಕ್ಷಾಧಾರಿತ ಭೂಮಿ, ರಕ್ಷಿತ ಅರಣ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಾಗು ಗ್ರಾಮೀಣ ಅರಣ್ಯ ಎಂಬ ವಿಂಗಡಣೆ ಇದೆ ; ಪವಿತ್ರ ವನ ಮತ್ತು ದೇವರ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದೂ ಇದೆ. ೧೯೮೮ ರ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಕಡಿಯುವಂತಿಲ್ಲ, ಎಂದಿದೆ. ಈ ವಿಂಗಡನೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೃಕ್ಷಗಳು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನಿಸರ್ಗ ನೆಲೆಗಳು ಎಂಬುದೂ ಉಂಟು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ರಕ್ಷಿತ ಅರಣ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಹೀಗಿವೆ— ಅರಣ್ಯದ ಭೂಮಿ, ಜಲ ಹಾಗು ಭೂಸಾರವನ್ನು ಕಾಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ; ವಿಶಿಷ್ಟ, ಸಸ್ಯ ತಳಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ; ಬಡ ಜನತೆಯ ಸೌದೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು ; ಬಡ ಗ್ರಾಮೀಣರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು.[11] ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ಎರಡೂ ಉದ್ದೇಶಗಳು ದೇವರ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿವೆ. ಉಳಿದವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿನ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ಗೌರವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ರಿಯಾಯಿತಿಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಿವೆ. ಪವಿತ್ರ ವನ-ವೃಕ್ಷಗಳು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನಿಸರ್ಗರಮಣೀಯ ನೆಲೆಗಳೂ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ.

ಕೊಡಗಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳು[12]

೫ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಡಿಕೇರಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಾಡನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವಂತಿದೆ. (ಅದರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವ ಅನೇಕ ಊರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿವೆ.) ನಾಲ್ದಿಸೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೃಕ್ಷಗಳು, ತಟಾಕಗಳು, ಬಹುಮೂಲಿಕಾ ಪಂಕ್ತಿಯೂ ಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಜಿನಕಾಡು ಬಸದಿಕಾಡು ಅಥವಾ ಪಳ್ಳಿ ಕಾಡು ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೭೮ರ ನಿಡುತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಿರಹದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರಿಗೆ ದೇವರಕೆರೆ ಹೂವಿನ ಗದ್ದೆ ನೀಡಿರುವ ಸಂಗತಿ ಇದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೭೧ರ ಪಾಲೂರು (ಮಹಾದೇವರು) ಹಾಗು ಭಾಗಮಂಡಲ (ಭಗಂಡೇಶ್ವರ) ದೇಗುಲ ಶಾಸನಗಳ ರೀತ್ಯಾ ಆಯಾ ದೇವರಿಗೆ ಬೋಧರೂಪ ಭಾಗವರ್ ಎಂಬ ರಾಜ ೧೮ ನಾಡಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ೧೮ ದೇಶದ ವೈಷ್ಣವರು, ವರ್ತಕರು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ 'ಪೂವಿಸ್ಥಾನ'ಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಅಲ್ಲಿಯ ಹೂವಿನ ಕಾಡುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವಂತಿವೆ. ೧೭೯೭ರ ಮದಾಪುರ ಮಠದ ಶಾಸನವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಠದ ಕಾಡು, ಕೆರೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಹಾರಂಗಿ ಶಾಸನವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವಲ್ಲಿ 'ಚಿಕ್ಕ ಮಠದ ಬಿದಿರು ಕಾಡು' ಎಂದೂ ಇದೆ. ಪಾಡಿ ಇಗ್ಗುತಪ್ಪ ದೇವರಿಗೆ ಇತ್ತ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೧೧ರ ಹಸ್ತಿ ಶಾಸನದ ಆನೆ ಕುರಿತಾದ ಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗರಾಜ ಒಡೆಯನು ದೇವರಿಗೆ (ಬಲ್ಯಾಟರೆ !) ದೊಡ್ಡ ಕಾಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೮ರಲ್ಲಿ ದೇಗುಲವು ಮುಜರಾಯಿಗೆ ಸೇರುವ ಮುನ್ನ ದೇವರಿಗೆ ೧೧೦ ಎಕರೆ ದೇವರ ಕಾಡು ಇತ್ತು ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ.[13] ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೦೦೧ರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇರುವ ಇರ್ಪು ರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಗೊಂಡ ದೇವರಕಾಡು ಮತ್ತು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೪೦-೪೧ರ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಕಿಗ್ಗಟ್ಟು ನಾಡಿನ ರೈತರು ದೇವರಿಗೆ ಕಾಡಿನ ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಡೂ ಇದೆ. ಇಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಸು. ೧೩೦ ಎಕರೆಗೂ ಮೀರಿ ಇರುವ ಬೃಹತ್ ದೇವಾರಣ್ಯವೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ದೇವರಕಾಡಿನ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ : ಭಗವತಿ, ಭದ್ರಕಾಳಿ, ದುರ್ಗೆ, ಪನ್ನಂಗಾಲತಮ್ಮೆ, ಚಾಮುಂಡಿ-ಕರಿಚಾವುಂಡಿ, ಪುಲಿಚಾವುಂಡಿ, ನಡೆಚಾವುಂಡಿ, ಮುಂಜಾವುಂಡಿ, ಚೌಡಮ್ಮ, ಮಾರಮ . ಮಂದತವ್ವ

11 Janaaranya, Samaj Parivaratana Samudaya, Dharwad etal. 1991, p. 11

12 ಎ.ಕ. ಸಂಪುಟ ೧. (ಪರಿಷ್ಕೃತ) ೧೯೭೨, ಮಡಿಕೇರಿ, ಪಾಲೂರು, ನಿಡ್ತ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸನಗಳು

13 ಪರದಂಡ ಚಂಗಪ್ಪ : ಶ್ರೀ ಇಗ್ಗುತಪ್ಪ ದೇವರು, ಕೊಡಗು, ೧೯೯೨, ಪು. ೭೮ ; ರಿಚ್‌ಟರ್ ೧೮೭೦ ಕೊಡಗು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ (ಪು. ೧೬೬)

(ಪಾರ್ವತಿ), ದಬ್ಬಚ್ಚವ್ವೆ, ಕಾವೇರಮ್ಮ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ, ದೇವಿರಮ್ಮ, ನಾಡಮ್ಮ, ಕೆಂಚಮ್ಮ, ಪೊವ್ವದಿ, ಕುಂತಿಯಮ್ಮ, ನೀಲಮ್ಮ, ಸಜ್ಜಲವ್ವೆ, ಸಬತಾಯಿ (ಸುಗ್ಗಿ ದೇವರು) ಬೆಂಬಳೂರಮ್ಮ, ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣದಮ್ಮ, ಪೊನ್ನಿ, ಕುಕ್ಕಲಚ್ಚಿ, ಸಪ್ತಮಾತ್ರಿಕೆ, ಮಾಸ್ತಮ್ಮ ಮುಂತಾದವರು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಪುರುಷ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗ ಅಥವಾ ತ್ರಿಶೂಲ ಸಂಕೇತ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಐಯ್ಯಪ್ಪ (ಕೇರಳದ ಶಾಸ್ತಾವು ಅಯ್ಯಪ್ಪನಲ್ಲ) ಬಸವೇಶ್ವರ, ಗಣಪತಿ, ಮಹಾದೇವರು ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪಂಚಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರ, ರಾಮೇಶ್ವರ ಕನ್ನೇಶ್ವರ, ಗೆಜ್ಜೇಶ್ವರ, ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ವೀರಭದ್ರ, ಕಾಲ ಭೈರವ (ಕಾಕೋಟಚ್ಚಪ್ಪ) ಬೀರೇದೇವರು, ಹರಿದೇವರು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮೈತಲೆಯಪ್ಪ ಕೃಷ್ಣದೇವರು, ಸಾಸ್ತಾವು ಅಯ್ಯಪ್ಪ, ಕೋಪಟ್ಟಿಯಪ್ಪ, ಇಗ್ಗುತಪ್ಪ, ತಾತಪ್ಪ ದೇವರು, ಶ್ರೀರಂಗ, ಭದ್ರಮೂರ್ತಿ, ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿ, ಕಲ್ಲಾಳಮೂರ್ತಿ, ಕುಂಟೀರ್ಲು, ಕ್ಷೇತ್ರಪ್ಪ, ಮುತ್ತಪ್ಪ, ಭೂತ ದೇವರು ಮಲೆದೇವರು, ಕಮ್ಮಕಟಪ್ಪ, ಚೆನ್ನತಪ್ಪ, ಮಂಜುನಾಥ, ಕುಮಾರಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದವರು ದೇವರ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ದೇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರು. ಕೆಲವೆಡೆ ವೀರರ ವನವಿದ್ದು ದೇವರಂತೆ ಆರಾಧಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ದೇವತೆ ಐಯ್ಯಪ್ಪ ಶೇ. ೮೦ರಷ್ಟು ದೇವರ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಆರಾಧನೆ, ವಾರ್ಷಿಕಾಚಾರಗಳಿವೆ. ಸ್ತ್ರೀದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವತೀ ಪಾರ್ವತಿ, ಬಹು ಜನಪ್ರಿಯ ದೇವತೆ, ಮುಂದಿನವಳು ಭದ್ರಕಾಳಿ, ಹರಿಜನರಲ್ಲಿ ಪನ್ನಂಗಾಲತಮ್ಮೆ ಮುಖ್ಯ ದೇವತೆ.

ದೇವರ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮರಗಳು : ಇಲ್ಲಿನ ಮರ ಗಿಡಗಳ ಎಲೆ, ತೊಗಟೆ, ಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರುಚಿಕರವಾಗಿ ಕಡಬು ಬೇಯಿಸಲು, ಉಷ್ಣದಖಾಯಿಲೆ, ಹುಳುಕಡ್ಡಿ ಹಾಗು ಅನೇಕ ಖಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಮದ್ದು ಮಾಡಲು, ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಳಸಲು ಆಗುವ ಸಸ್ಯ ಮಾದರಿಗಳಿವೆ ಅವಕ್ಕಿರುವ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರಣ ಆ ಸಸ್ಯ ತಳಿಗಳು ಉಳಿದು ಬಂದಿವೆ, ಎನ್ನಬೇಕು. ಆದರೂ ಸಂದರ್ಭದ ಮಹತ್ವ ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವುಗಳ ಸದುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಮರಗಳು ೮೦–೧೦೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಮೀರಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದುಂಟು. ೧೫ ಅಡಿ ಸುತ್ತಳತೆ ಮೀರಿದ ಕಾಂಡಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದುಂಟು. ಈ ಸಹಜ ಎತ್ತರದ ಬೆಳೆಸಿನ ಕಾರಣ ಮಳೆ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದು ಗೆದ್ದಲು ಹಿಡಿದಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಬೇಕಾದ ತಾಪಮಾನ, ಎಲೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಸೂರ್ಯಕಿರಣ, ಮಳೆಯ ಪುಷ್ಟಿ ಹಾಗು ರಕ್ಷಣೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಗತಿ ಇದ್ದರೂ ಇಂದು ಆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ನೀಡಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಒದಗಿದೆ. ಆ ಗಿಡ-ಮರಗಳ ಸಮೂಹ ಹೀಗಿದೆ :

ಹೆಬ್ಬಲಸು, ಧೂಪ, ಆದಿನಿ, ಮತ್ತಿ, ಬೂರುಗ ನೊಗಮರ, ನಂದಿ, ಹೊನ್ನೆ, ಆಲಂದೆ, ಬೆಳ್ಳಂದಿ, ಕೇದಗೆ, ಗೋಳಿಅತ್ತಿ, ಮಂಜ, ಚಪ್ಪ, ಬೈನೆ, ಭಂಗಿ, ಬಸರಿ, ಬಿಲ್ಲಿ, ಚಾಲೆ, ಪಾಲೆ, ಗೇರು, ಬಾಗೆ, ಕಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪುಳಿ, ಪಣಿಯತಾಳಿ, ತಡಲೆ, ಪೂಮತ್ತಿ, ಆಲ, ಬಿಲ್ವಾರ, ಅರಳಿ, ಪಾರತ, ನಾಗಸಂಪಿಗೆ ಚೆಟ್ಟುಪ (ಬೆಂದು), ಕಾಡು ಅಂಬಟ್ಟೆ, ನೀರಳತ್ ಕಾಯಿ, ಚಿಕ್ಕ ಹೂ, ಗರಿಕೆ, ಕೊಕ್ಕೆಕಾಯಿ ಮರಗಳಲ್ಲದೆ, ನೀಲಿ ಮರ, ಕೈಬಳಬಳ್ಳಿ, ಪೊಂಗ ಮರವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ದೇವರ ಕಾಡುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು : ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಂಪು ಒದಗುತ್ತದೆ. ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ಒದಗಿ ಪರಿಸರ ಸಮತೋಲನವಿರುತ್ತದೆ. ಮಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಡಿನ ನೆರೆಗೆ ಇರುವ ಕೃಷಿಗದ್ದೆ, ತೋಟಗಳಿಗೆ ಮಳೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಕೊಳೆತ ಎಲೆಗಳ ಸಾವಯುವ ಜಲ–ಗೊಬ್ಬರ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹತ್ತೂ ಜನರಿಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಈ ಕಾಡು. ಅದ್ದರಿಂದ ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಇದ್ದು, ಸೌಹಾರ್ದ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸ್ವಂತ ಬಾಣೆ, ಜಮೀನು ಆಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟದೆ, ಆಕ್ರಮಿತವಾದರೆ ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೈಕ್ಕೈ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ನಶಿಸುತ್ತದೆ. ಇರುವಷ್ಟು ದೇವರ ಕಾಡುಗಳನ್ನಾದರೂ ಉಳಿಸಿದರೆ–ಉಳಿದರೆ ನೆರೆಯ ಕಾಡುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ಶುದ್ಧಗಾಳಿ, ದೈವಿಕ ಮಹಾತ್ಮ್ಯದ ಅರಿವು

ಒದಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡಗಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಎಕರೆ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಋತುವೊಂದರಲ್ಲಿ ೩೦೦೦ ಘನ ಮೀಟರುಗಳಷ್ಟು ತೇವಾಂಶ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ರಕ್ಷಣೆಗೊಂಡ ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಭೂಸವೆತದ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ.[14] ಕೊಡಗಿನ ಎಲ್ಲ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ ಹಾಗು ಸಿದ್ಧ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಒದಗುವ ಔಷಧೀಯ ಗಿಡ ಮರಗಳು ಸುಮಾರು ೭೪೭ ಮಾದರಿಗಳಷ್ಟು ಹೊಂದಿವೆ, ಎಂದು ಈಚೆಗೆ ಗುರುತಿಸಿರುವುದು[15] ತುಂಬ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ಉಪ ವಿಂಗಡನೆ :

೧. ಬಸದಿ ಅಥವಾ ಜಿನ ಕಾಡುಗಳು : ಮಡಿಕೇರಿ ಶಾಸನ ಹಾಗು ೯-೧೦ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾನದಲ್ಲಿ, ಮಲೆಪರು ಹಾಗು ಮಲೆಸಾಸಿರ್ವರು ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಹಾಗು ರಕ್ಷಕರು ಆಗಿರಲು ರಾಜ ನಿಯಮ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೩೦ರ ಮುಳ್ಳೂರು ಶಾಸನ ರೀತ್ಯಾ ಬಸದಿಗೆ ಆಲದ ಹಾಗು ಇತರೆ ವೃಕ್ಷಗಳ ಕಾಡನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಅಂಶವಿದೆ.

೨. ಸಮುದಾಯದ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳು : ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಟುಂಬಗಳು ತಮಗೆ ಸೇರಿದ ನೆಲೆಯ ಕೆಲವು ಭಾಗ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಡು, ಕೆರೆ, (ಕೊಳ) ದೇವನೆಲೆ ರೂಪಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಕಾಡುಗಳಿವು. ಕಾಲಾನಂತರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಆಚಾರಗಳು ಮೇಳೈಸುತ್ತವೆ ; ಅವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತದೆ.

೩. ದೇವರ ಪೈಸಾರಿ ಕಾಡು : ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಿದ್ದು ಸರ್ವೆ ಆಗಿರುವ ಕಾಡುಗಳಿವು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಆಚಾರಗಳಿಗೆ ಎಲೆ, ಬಳ್ಳಿ, ಮರಗಳ ಭಾಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

೪. ಖಾಸಗಿ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳು: ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮನೆತನ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬವು ತನ್ನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿ ಕೊಂಡ ದೇವರ ಕಾಡನ್ನು ನೆರೆಯವರ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು ರಕ್ಷಿಸುವುದು. ಗುಹ್ಯ ಹಾಗೂ ಮಂಚಳ್ಳಿಯ ದೇವರ ಕಾಡು ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ.

೫. ಪವಿತ್ರವನ-ಕಾಡು-ಕಟ್ಟೆಗಳು : ಹಾಲು ಬರುವ ಮರಗಳಾದ ಗೋಳಿ, ಅತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಮರಗಳಲ್ಲದೆ 'ಅರಳಿ-ನೆಲ್ಲಿ' ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳಸಿ ಕಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿ ನಿಯಮ ಪಾಲಿಸಿ, ಹಬ್ಬ, ಕುಣಿತ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂರುವಂತಿಲ್ಲ.

೬. ಹೊಲೆ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳು . ಜಮಾಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಸರ್ವೇನಂಬರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಕೊಡಗಿನ ಮೂಲನಿವಾಸಿ ಹರಿಜನರಾದ ಕೆಂಬಟ್ಟಿ ಹರಿಜನರಿಗೆ ಇಂತಹ ಕಾಡುಗಳಿದ್ದು ಪನ್ನಂಗಾಲ ತಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ದೇವತೆ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮೇದರಿಗೂ ಐಯ್ಯಪ್ಪ-ಚಾಮುಂಡಿ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳಿವೆ. ಸವರ್ಣೀಯರೂ ಭಾಗ ವಹಿಸುವ ಇಲ್ಲಿನ ಹಬ್ಬ-ದೇವರ ನೆಲೆಯ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಹರಿಜನರೇ.

೭. ಕೈಮಡ ಕಾಡು ಅಥವಾ ಕಾರೊಣ ಕಾಡು : ವಂಶದ ಮೂಲ ಹಿರಿಯನ ಸ್ಮಾರಕ ನೆಲೆಯಾದ ಕೈಮಡದ ಗುರುಕಾರೊಣರ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಡುಗಳುಂಟು.

೮. ಸುಗ್ಗಿ ದೇವರ ಕಾಡು-ಬನಗಳು : ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಇವು ಹೆದ್ದೇವರಬನ ಗ್ರಾಮದೇವತಾಬನ, ಬೀರೇದೇವರ ಬನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದುಂಟು. ಸಪ್ತ ಮಾತೃಕೆಯರು ಹಾಗು ಪಾರ್ವತಿ ಇಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

೯. ಮಠದ ಕಾಡುಗಳು : ಮಠಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಕಾಡುಗಳು. ಇವೂ ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ.

---

14 ಅಜ್ಜಂಪುರ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ : ಅದೇ, ಪು. XVIII

15 K.R. Keshava Murthy & S.N. Yoga Narasimhan : Flora of Coorg, Bangalore, 1990, 563-623

೧೦. ವೀರರ ವನ : ವೀರರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಕೊಂಡ ವನ.

೧೧. ಪಳ್ಳಿ ಕಾಡುಗಳು : ಕೊಡಗಿನ ಜಮ್ಮ ಮಾಪಿಳ್ಳೆಗಳಿಗೆ ಮಸೀದಿಗೆ (ಪಳ್ಳಿ) ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇವೆ. ದೇವರ ಕಾಡಿನ ನಿಯಮಗಳೂ ಇಲ್ಲುಂಟು. ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಪಳ್ಳಿತಕ್ಕರೂ ಉಂಟು. ಹುತ್ತರಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕದಿರು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮಂಗಲ, ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ಹೋಬಳಿ, ಹಾಗು ಮೈ ತಾಡಿ ಚಾಮಿಯಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಇವು ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಮೈತಾಡಿ ಚಾಮಿಯಾಲ್‌ನ ಪಳ್ಳಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಖಬರ್‌ಸ್ಥಾನವು ಅಳವಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

೧೨. ಹೂವಿನ ಕಾಡುಗಳು : ೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪಾಲೂರು, ಭಾಗಮಂಡಲ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಪೂವಿಸ್ಥಾನ' ಈ ಕಾಡುಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ತೋರುವಂತಿದೆ. ದೇವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹೂಗಿಡ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಬೇಕಾದ ಕಾಡುಗಳು ಇವಾಗಿರಬೇಕು. ಕುಟ್ಟದ ಬಳಿ 'ಹೂವಿನ ಕಾಡು' ಹೆಸರು ಇರುವ ನೆಲೆ ಇಂದೂ ಇದೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ದೇವರ ಕಾಡಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದರ ಅಪವಾದವಾಗಿ ಬಲ್ಲಮಾವಟಿಯ ಕುರ್ಚಂದಲೆ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ದೇವರ ಕಾಡು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೇ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ನಾಗಾರಾಧನೆ ಇದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೦.೩ ಸೆಂಟಿನಿಂದ ೧೩೫ ಎಕರೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಇರುವುದು ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ.

ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ಸರ್ವೆ ಹಾಗು ರಿಯಾಯಿತಿಗಳು : ೧೮೬೩–೭೦ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಟೋಪೋಗ್ರಾಫಿಕಲ್ ಅಂಡ್ ವಿಲೇಜ್ ಬೌಂಡರಿ ಸರ್ವೆ ಇಲಾಖೆಯು ಆಂದಿನ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ, ೧೪ ಕಾಡಿಟ್ಟ ಅರಣ್ಯಗಳ, ಕಾಫಿ ಎಸ್ಟೇಟುಗಳ ಸರ್ವೆ ನಡೆಸಿತು. ನಂತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ನಡೆದ ಕಾರಣ ಜಮಾಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಸರ್ವೆ ನಂಬರುಗಳು ದೇವರ ಕಾಡುಗಳಿಗಿವೆ. ಈಗ ರೆವೆನ್ಯು ಹಾಗು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಗಳ ದ್ವಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗಿರುವ ಈ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಈಗ ಇರುವ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ಸರ್ವೆಯು ಆ ಇಲಾಖೆಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕೊಡಗಿನ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಜನರಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ವರದಿಯ ರೀತ್ಯಾ ೧೮೭೧ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೯೫ ಆಗಿತ್ತು[16] ಅಂದರೆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೊಂದು ದೇವರ ಕಾಡಿದ್ದರೆ ಅವು ಕನಿಷ್ಠ ೪೯೫ ಆದರೂ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಇಂದು ನಡೆದಿರುವ ಸರ್ವೆಯ ರೀತ್ಯಾ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ೭೦ಕ್ಕೆ, ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ೧೩೮ಕ್ಕೇ ವಿರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ೩೪೬ ಇದ್ದು, ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೧೬೯೩ ಹೆಕ್ಟೇರುಗಳಷ್ಟಿದೆ. ಈ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳಿಗೆ, ಖಾಸಗಿ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕಾಡುಗಳು ಹಾಗು ಇಂದೂ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರದಿರುವ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕೊಂಡರೆ ಆ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೨೫ನ್ನು ಮೀರುತ್ತದೆ. ೧೮೮೧ರ ಕೊಡಗು ಸೆನ್ಸಸ್ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೨೫ ಇದ್ದದ್ದು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವೆ.

೧೯೧೦ರ ಕೂರ್ಗ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಸೆಟಲ್‌ಮೆಂಟ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ರೀತ್ಯಾ ದೇವಾರಾಧನೆ, ದೇಗುಲ ರಿಪೇರಿ ದೇವ ವೇದಿಕೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ದೇವರ ಪೈಸಾರಿ ಕಾಡುಗಳಿಂದ ಮರ ಗಿಡಗಳ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಬಳಸಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಈ ಕಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣರು ಹಾದಿ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು, ನೀರಿನ ಆಸರೆಯಿಂದ ನೀರು ಪಡೆಯಲು ಹಾಗು ಅಲ್ಲಿ ದನ ಮೇಯಿಸಲು, ಕೈಲ್ ಮುಹೂರ್ತ ಮತ್ತು ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಲೂ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಆದರೆ ತೋಟ, ಮನೆ ರೂಪಿಸಲು ಅನುಮತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪರಂಪರೆಯ ನಿಯಮ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವರ ಕಾಡಿನಿಂದಲೂ ಮರ ಪಡೆಯುವ ರಿಯಾಯಿತಿ ಇಂದು ಕೆಲವೆಡೆ ಇದೆ.

---

16 Major A. W. C. Lindsay : Coorg General Census 1871, Bangalore-1874, p. 86

ದೇವರ ಕಾಡಿನ ಆಕ್ರಮಣದ ಅಪಾಯಗಳು ಹಾಗು ಪರಿಹಾರಗಳು : ನೀರಿನ ಚಿಲುಮೆಗಳು ಒಣಗುತ್ತವೆ. ಗಾಳಿಯ ತೇವಾಂಶ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಮಿಡಿತೆಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ. ತಾಪಮಾನದಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆಯ ಸರಾಸರಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಕಾಫಿ ಏಲಕ್ಕಿ ತೋಟ, ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳ ಫಲದ ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಕೊಡಗಿನಂತಹ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ಅರವತ್ತು ಭಾಗ ಅರಣ್ಯವಿರಬೇಕು. ಈಗ ಇರುವುದು ಶೇಕಡ ೩೨ ಭಾಗ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಕಮ್ಮಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ ಬೀಳುವ ಸುಮಾರು ಶೇ. ೨೮ ಭಾಗವನ್ನು ತುಂಬಲು ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ಇನ್ನಾದರೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಇರುವಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಕ್ರಮಿತ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಗು ಸಮುದಾಯದ ಮನ ವೊಲಿಸಿ, ಬದುಕಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಮಾನವೀಯ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಹರಿಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ದೇವರ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ಪನ್ನ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನಾಗಿಸದೆ ಪರಿಸರ ಶುದ್ಧಿಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ತಾಣಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊಡಗು ಮುಂದಿನ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಳು ಬಯಲಾಗಬಾರದು ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಈ ದೇವರ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಕಾಪಿಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

* ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದೇವರ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ನೆರವಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಪಿಸಿಸಿಎಫ್ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ಪ ಹಾಗು ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ರೆವಿನ್ಯೂ ಇಲಾಖೆಗೆ, ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ನಾವು ಆಭಾರಿ.